

สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีคุณค่ากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท¹

กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ

บทเรียนจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จอยู่ที่ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของรายได้ต่อหัวของประชากรและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากการพึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลักมาสู่ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งกลายเป็นภาคเศรษฐกิจหลักอันดับหนึ่งของประเทศ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเหตุมาจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานจำนวนมาก ตลอดจนการสรรหาวัตถุดิบ ความรู้ เทคโนโลยี ที่นำเข้าจากต่างประเทศ เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการขาดความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจต่างประเทศและภาคเศรษฐกิจในประเทศ อันเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเมืองและสังคมชนบท ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า แม้จะมีข้อมูลตัวเลขที่กล่าวอ้างว่าเศรษฐกิจไทยดีขึ้น แต่ปัญหาสังคมและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมนั้นยังเป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

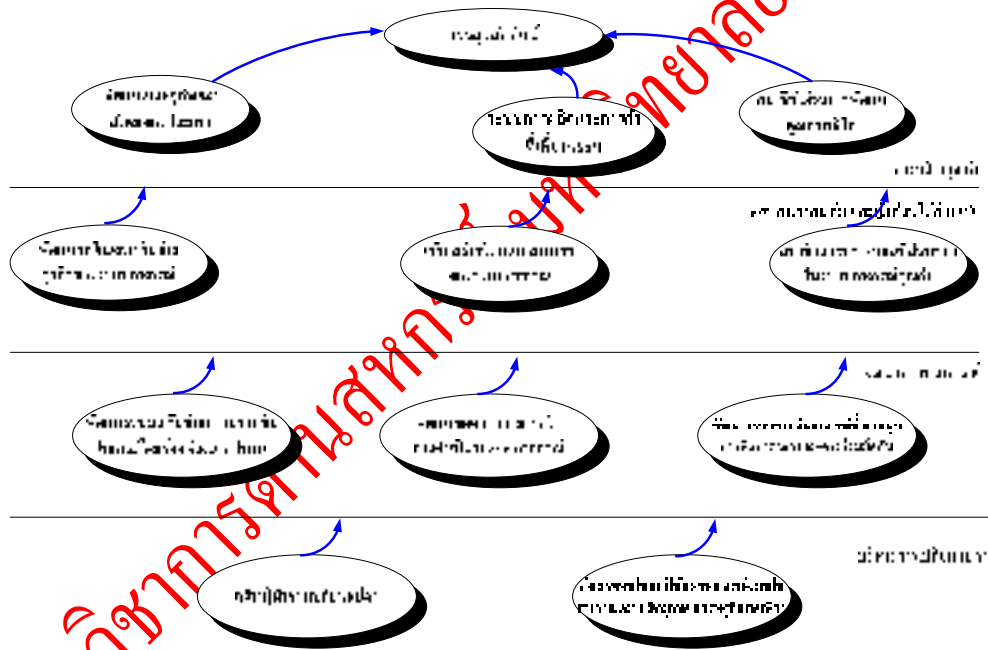
ด้วยสภาวะดังกล่าว ซึ่งทำให้ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ปรับเปลี่ยนไปในแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและเป็นธรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับวิถีการดำรงชีวิตและวิถีการพัฒนาตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้หลักการที่ยึดความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันกับความเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งของรากฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน มุ่งการพัฒนาที่สมดุลและบูรณาการเชื่อมโยงทุกมิติ ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

การขานรับของสหกรณ์ไทย.....ในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและเป็นธรรม

ภายใต้บริบทของการสหกรณ์ ซึ่งเป็นขบวนการทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มคนที่ยึดมั่นในคุณค่าสหกรณ์ ได้วางกรอบทิศทางการพัฒนาการสหกรณ์ในช่วงเวลาเดียวกันกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.)จะนำไปใช้เป็นนโยบายในการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์ภายใต้พลังความร่วมมือของภาคขบวนการ ภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาในช่วงเวลา ปี 2550-2554 คือ “มุ่งสร้างระบบสหกรณ์ให้มีคุณค่า เพื่อนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (รูปที่ 1)

¹ รองศาสตราจารย์ระดับ 9 ภาควิชาสหกรณ์ และผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่มีนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์เพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าวข้างต้นนั้น ประกอบด้วยกลุ่มยุทธศาสตร์สำคัญ อยู่ 2 กลุ่ม คือ **กลุ่มยุทธศาสตร์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและกลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนา** ในกลุ่มยุทธศาสตร์สร้างการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นการรณรงค์ให้คนในชาติมีความศรัทธาและประพฤติปฏิบัติตามแนวทางของสหกรณ์และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเชื่อว่า กระบวนการพัฒนาจะช่วยสร้างคน สร้างผู้นำ ที่มีจิตสำนึกความร่วมมือ และมีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาสหกรณ์ ชุมชน สังคม และประเทศ เพื่อการบรรลุเป้าหมายสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการสหกรณ์จะเน้นไปที่การพัฒนาความเข้มแข็งของสหกรณ์ (องค์กร) การร่วมมือในลักษณะเครือข่ายคุณค่าและการเชื่อมร้อยห่วงโซ่อุปทานที่จะก่อให้เกิดระบบการผลิต การค้า และทางการเงินที่เป็นธรรม เพื่อนำประโยชน์คืนกลับสู่สมาชิก ชุมชน และสังคม โดยปัจจุบันได้มีการแต่งตั้งคณะทำงาน ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

รูปที่ 1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการสหกรณ์ภายใต้แผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550-2554)

ทิศทางการพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการเงินนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการสหกรณ์ ภายใต้แผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2550-2554) ดังกล่าวได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเงินสหกรณ์ในทางที่จะเกื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ (รูปที่ 2) โดยมีเป้าหมายประสงค์ให้มีระบบการเงินที่เอื้อต่อการออม การสะสมทุน รวมถึงการกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน

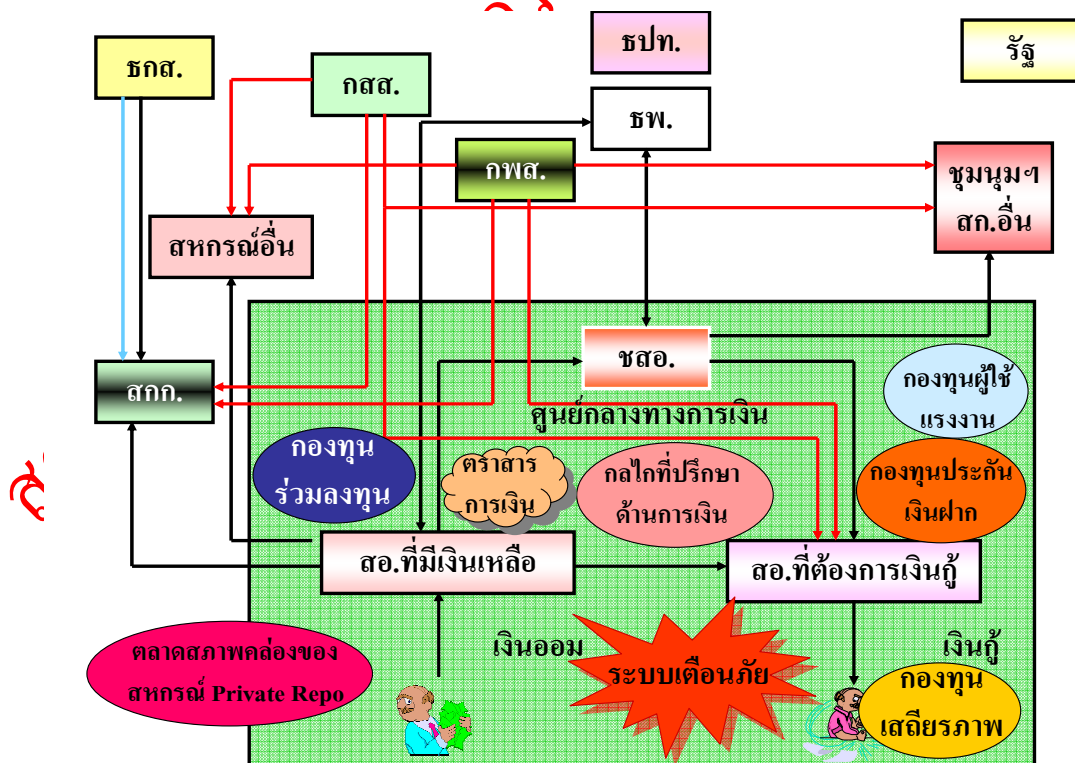
ของสหกรณ์และสมาชิก โดยกำหนดตัวชี้วัด เพื่อเพิ่มทุนดำเนินงานจากแหล่งเงินทุนภายในในอัตราร้อยละ 10ต่อปี ให้มีกองทุนประกันเงินฝากของสหกรณ์ในระดับชาติ มีการหมุนเวียนของระบบการเงินสหกรณ์ในทิศทางที่ก่อให้เกิดสภาพคล่อง ความมั่นคง และควมมีเสถียรภาพ ซึ่งการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในกลุ่มการเงินนั้นได้กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักไว้ ได้แก่ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย สถาบันการศึกษา กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย

ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเงินที่เกื้อหนุนการพึ่งพาตนเองและการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์นั้นได้กำหนดแผนงาน สำคัญไว้ดังนี้

- รณรงค์ให้สหกรณ์มีกลไกการสะสมทุนจากแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เพิ่มขึ้น
- ส่งเสริมให้สหกรณ์ทุกแห่งมีแผนการรณรงค์สหกรณ์ให้สมาชิกออมเงิน
- พัฒนาระบบสารสนเทศการเงินสหกรณ์ผ่านแม่ข่าย
- พัฒนาตราสารการเงินเพื่อการระดมทุนและก่อให้เกิดการหมุนเวียนภายในระบบสหกรณ์
- พัฒนากลไกการประกันและลดความเสี่ยงทางการเงิน
- ส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจการเงินระหว่างสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ภาค

ประชาชน

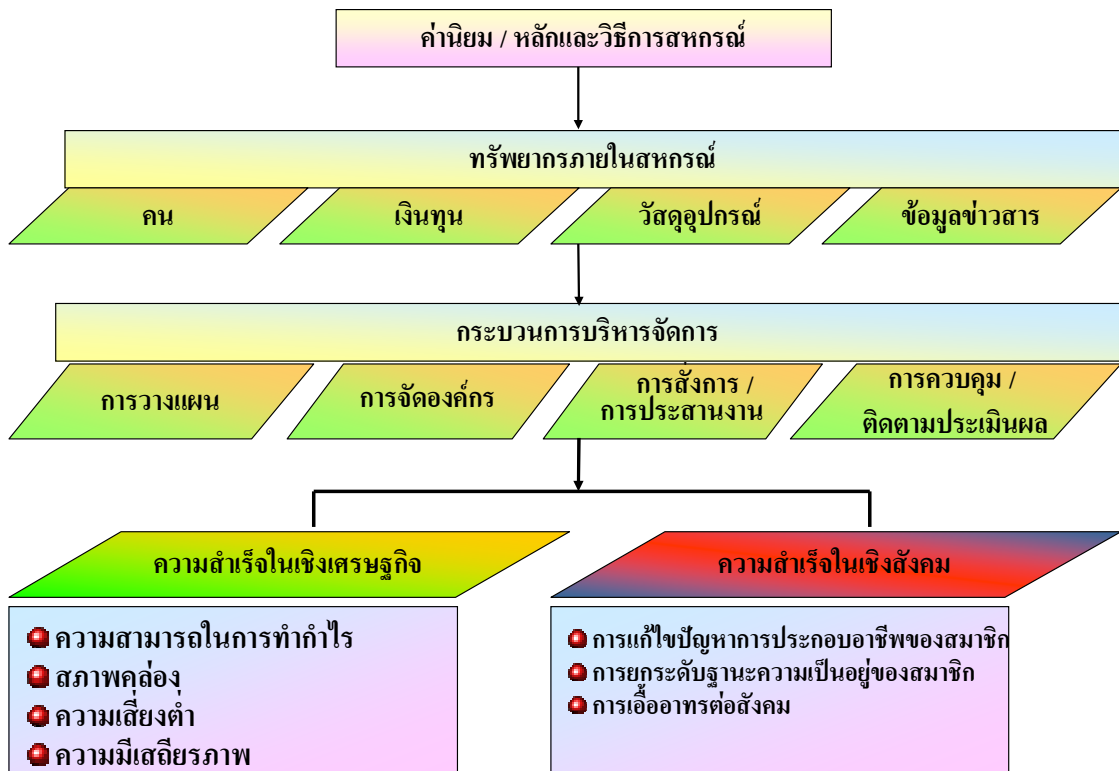
- เชื่อมโยงระบบสนับสนุนด้านการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

รูปที่ 2 แบบจำลองระบบการเงินสหกรณ์ตามยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2

บริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีคุณค่าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

ในฐานะที่เป็นองค์การธุรกิจที่มีบทบาทคู่ คือ การเป็นสถาบันการเงินและสหกรณ์ ดังนั้น บริบทการดำเนินงานและแนวคิดการจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์จึงมีความแตกต่างไปจากสถาบันการเงิน โดยทั่วไป (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 แนวคิดการจัดการสหกรณ์

สหกรณ์ออมทรัพย์นั้นมีแนวปรัชญาในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ “การออมในวันนี้จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในอนาคต” และโดยบริบทของสหกรณ์จึงมีภารกิจที่สำคัญครอบคลุมไปถึงสมาชิก สหกรณ์ และขบวนการสหกรณ์จึงจะบรรลุเป้าหมายตามแนวปรัชญาการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งจะกล่าวถึง ดังนี้

➤ ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก

- ◆ การส่งเสริมการออมและวินัยทางการเงินแก่สมาชิก
- ◆ การให้เงินกู้ตามความจำเป็นอย่างเหมาะสม
- ◆ การจัดสวัสดิการเพื่อการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่
- ◆ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการที่จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิก ทั้งในฐานะผู้เป็นเจ้าของ และผู้ใช้บริการ

➤ **ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์**

- ◆ การพัฒนากระบวนการทัศน์ผู้นำและฝ่ายจัดการในเรื่องบริบทการดำเนินงานสหกรณ์ ออมทรัพย์ที่มีต่อสมาชิก ชุมชน สังคมและประเทศ
- ◆ การวางกลไกและระบบในเรื่อง โครงสร้าง คน เงิน เทคโนโลยี และระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและการติดตามประเมินผลอย่างเหมาะสม เอื้อต่อประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล
- ◆ การพัฒนาบริการ และสวัสดิการที่เอื้อต่อสมาชิกผู้ออม และผู้กู้ยืมอย่างเที่ยงธรรม
- ◆ การปรับปรุงแก้ไข ข้อบังคับ และระเบียบ ให้เท่าทันและเป็นไปตามอัตลักษณ์ของสหกรณ์

➤ **ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับขบวนการสหกรณ์**

- ◆ การร่วมมือกับองค์กรกลาง เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่น และเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิก ชุมชน สังคม

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์